

KIRKENS VIRKELIGHET I ASIA

av

WALTER FREYTAG

Fra professor Freytag i Hamburg har vi mottatt denne artikkel hvor han sammenfatter inntrykkene fra sin store studiereise til det fjerne Østen i 1956/57. «Kirchliche Wirklichkeit in Asien» er den tittel han har gitt sin artikkel. Oversettelsen er ved pastor Ivar Agøy. — Red.

Det er noe av et vågestykke å forsøke å sammenfatte i en rapport den overflod av synsinntrykk jeg fikk og den mangfoldighet av stemmer jeg hørte på min nesten halvårige studiereise gjennom Øst-Asia. Det som først slår en når en i dag — etter 20 års fravær — vender tilbake til den asiatiske verden, er at alt er blitt så mye mer komplisert enn det var, og at mangfoldigheten også på det kirkelige felt er større enn enheten. Bildene av de kirker man møter, preger seg klart inn hos en.

Et broget bilde

Jeg tenker på en kveldstund i en liten menighet av kasteløse, som for to år siden var grodd opp innenfor grensene til en indisk by. I en leirhytte — ikke større enn ett av våre gjennomsnittsværelser — er det 50 mennesker samlet, 25 voksne og 25 barn. Alle er analfabeter. En indisk lærer er deres leder. Han er en verdig mann. Med fela klemte inn til maven akkompagnerer han sangen. Jeg kan ennå høre de uskolerte stemmene som forsøker å synge. Min samtale med denne menigheten begynte med at jeg stilte et vågelig spørsmål: «Hva vet dere egentlig om Den hellige Ånd?» Det første svaret kom fra en mann, som sa: «Det er Den hellige Ånd som gjør oss til syndere.»

Julaften kom jeg utenom programmet til å være til stede ved et arrangement som en kinesisk menighet i en javanesisk by hadde fått i stand. Det var en julekonsert. På podiet så man et stort kor sitte. Det kom fra en fremmed by, og alle hadde sine festklær på. Konserten begynte med et pianoforspill av Tsjaikovskij. Derpå fulgte en rekke kor- og musikknummer av alle slag, slike som vi kan høre i våre radioprogrammer under titelen «musikalsk tidsfordriv» — like inntil slike sanger som ikke engang synges, men nynnes for å oppnå størst mulig effekt. En særegen attraksjon var det at koret ikke engang reiste seg når det sang, men ble sittende. Derved fikk man det inntrykk at sangen kom alle steds fra. Det ga et inntrykk, som på den ene side virket ganske fremmed og måtte føre til spørsmålet: «Er dette åndelig i det hele tatt?» På den annen side var det for de hundreder som var til stede ingen tvil om at Jesus Kristus virkelig ble forkynt.

Jeg tenker på en tredje hending, en dåp i Ny Guinea, i det området som ligger midt imellom den fullstendig kristianiserte kysten og innlandet. Det var en helt bemerkelsesverdig bredde i det som foregikk. Her ble det døpt unge mennesker hvis foreldre ikke hadde opplevd hedenskapet, sammen med en gammel mann, som selv levde midt i hedenskapet og endog med egne øyne hadde sett ville menneskeeterscener.

Ved siden av denne opplevelsen står inntrykket fra en menighet i China. Jeg tenker tilbake på en kveld sammen med «den lille hjord» i Shanghai. Det ble ikke holdt noen egentlig gudstjeneste, det var nærmere et slags vitnemøte, hvor noen av de tilstedeværende sto opp og berettet om sine kristelige erfaringer. Det var ungdommer som skildret hva som gikk for seg ved barnegudstjenestene. De fortalte hvor vanskelig det var i begynnelsen, men hvorledes de nå opplevde at barn av ikke-kristne foreldre gjennom barnegudstjenestene faktisk var blitt vitner for Jesus Kristus.

En kunne fortsette å skildre slike inntrykk i det uendelige. De ville faktisk alle sammen gi uttrykk for noe av den kirkelige virkelighet i Asia. Men derfor ville de også alle være urik-

tige, fordi man bare kan forstå det som skjer i kirkene når man ser det i den sammenheng med den asiatiske verden som disse kirkene står i. Kirken i den verden vår tids Asia lever i, det er det avgjørende.

Spørsmålet etter den særegne vei

Men hvordan skal en skildre denne verden? En kunne skildre de muligheter den politiske tilværelse har i denne verdenen. De spenner seg i en vid bue fra den gamle kolonialismens høyborg, som vi ennå finner i Ny Guinea og Hongkong, over de forskjellige varianter av selvstendige statsdannelser like til det mektige, lukkede bilde av dagens kommunistiske China. Man kunne forsøke å fremstille den sosiale virkelighet, som også rekker fra de første spede forsøk på pengehusholdning med sin individualiserende tendens like til Chinas statskapitalisme. Man kunne gjøre seg umak for å få fanget inn de sterke strømninger i de gjenoppvåkne religioner, i nasjonalisme og kommunisme, og man ville i hvert enkelt tilfelle igjen finne uendelig mange varianter.

Først når man ser bort fra alle disse ting og utelukkende for alvor spør etter den indre linje, kan man fatte hva det dreier seg om. Hvordan har egentlig det asiatiske menneske det, og hvilke spørsmål går det med? Når man prøver å følge denne linjen, er førsteinntrykket at det er inntrådt en atmosfæreendring i disse menneskers selvbevissthet. Virkeliggjørelsen av den politiske frihet har utvirket at asiaterne har fått en ny bevissthet om sitt eget verd. Denne selvbevissthet kan vakle i sine uttrykksformer, og leilighetsvis kan den gå ut over de grenser den etter vår mening burde holde seg innenfor. Selv møtte jeg en freidighet i uttrykkssettet og en selvbevissthet som jeg ikke fant før krigen. Og dette stikker dypt over hele Asia — like til den kinesiske kuli og til jernbanekonduktøren som åpenbart helt ærlig finner det under sin verdighet å ta imot drikkepenger og som ved et slikt tilbud føler seg krenket.

Det er skjedd et oppbrudd som virkelig lar det gamle være

forbi. Hvor fører dette oppbrudd hen? Først og fremst synes svaret å være: Asia vil tillempe seg. I byene ser man plutselig helt igjennom moderne arkitektoniske byggverk midt i den gamle sammentrengte hyttebebyggelsen. Industrielle bedrifter, skoler o. l. stadfester inntrykket av at Asia tillemper seg. Den indre drivkraft synes å være ønsket om å bli innlemmet i folkeverdenen som likeberrettiget. Denne drivkraften er meget sterk. Vi må derfor forsøke å forstå at asiaterne er svært ømtålig overfor alt det vi sier om dem. Denne følsomhet må vi bedømme positivt.

Denne tilpasningslinjen er imidlertid aldeles ikke den eneste. Bakenfor og under ligger noe enda meget dypere. Jeg hørte en burmeser tale om sitt lands stilling. Han brukte om og om igjen uttrykket: en uutslukkelig tørst etter rettferdighet. Det refererte seg til at de forordninger som ble opprettet under det gamle styret fremdeles besto. Det dreiet seg hovedsaklig om jordfordelingsspørsmål. Men dette er bare et symptom på det egentlig nye som er til stede i Asia. Den avgjørende omveltning i Asia ligger i dette: I en verden hvor menneskene har innordnet seg i en gitt tradisjon gjennom årtusener, slik at slektledd etter slektledd er vokst opp i den og så å si har godtgjort sin berettigelse ved at de innordnet seg, blir det med ett spørsmål — ikke om hva som har vært gjeldende fra fedrenes tid — men om en nyordning av levestedet. Blikket blir vendt bort fra hvordan det engang var, og beslutsomt festet på hvordan det skal bli, på den fremtid som mennesket skal skape.

Den nyvunne politiske selvstendighet og frihet gir seg uttrykk i spørsmål om fremtiden, trangen etter å finne sin egen vei. Man vil være hva man er. Til en viss grad kan man forstå dagens situasjon i Asia hvis man følger opp dette ønsket om å finne sin egen vei, dette som begynte med at man ville være herre i sitt eget hus. Når mennesker like overfor meg i samtalens løp kom inn på spørsmålet etter Asias egen vei, da skjedde dette merkverdig nok alltid i sammenheng med omtalen av eller forhandlinger om særegne, vanskelige situasjo-

ner. «Vi står overfor spørsmål,» sa en indonesisk kvinne til meg, «som vi ikke er forberedt til å løse.»

Man møter denne uttalelsen igjen og igjen, og fremfor alt også blant de kristne med henblikk på den vei misjonen inntil nå har fulgt, — når de nå plutselig i sin nye selvstendighet befinner seg i en situasjon som de fra misjonens side ikke er blitt forberedt til. Alt skal med ett være på plass, og det er det også, men naturligvis svært ufullkomment. Vi må huske at tallet på elever i de høyere skoler i Indonesia før krigen beløp seg til 4000, mens det i dag er 80 000. Hva betyr det for et folk på 80 millioner? Det fins ikke folk der som har den nødvendige utdannelse til å ta fatt på disse oppgavene. På den annen side må man jo forme det hele, — og det gjør man da også. Slik fremstår det merkvordige bilder som gir inntrykk av at det som nå forefinnes, foreløpig bare fremstiller en skisse av det som engang skal komme.

Dette inntrykk får man når man i Indonesia kommer til et av de nye universitetene. Det vrimler av studenter, alt er tilsynelatende i orden, men når man undersøker nøyere, er det egentlig bare planen som er ferdig. En stor prosent av lærerne ved universitetet er bare lærere i bistilling. De få kapasiteter man har i hovedstillinger, blir det fordret for mye av. Ofte må de også dele sin tid mellom forskjellige universiteter. En kvinnelig student fortalte meg således at hun allerede hadde ventet i $\frac{3}{4}$ år på å få avlegge en prøve. Lærerkreftene svikter. En lignende forsert utvikling finner man også i statsforvaltningen og i ervervslivet.

De asiatiske folk er med hele sin tilværelse på sett og vis for tidlig kastet inn i en situasjon, som de ennå ikke kan mestre. Dette er en tilstand som selvsagt ikke lar seg avskaffe i en håndvending, og den er en stor belastning og fører til problemer og indre usikkerhet. Hos mange tenkende asiater støtter man stadig på den forestilling at den politiske revolusjon i Asia vel har nådd sitt nasjonale mål, men at den på mange områder hittil er blitt hengende igjen når det gjelder det sosiale mål. Ut av dette «ennå-ikke» vokser med indre nødvendighet

spørsmålet fram om å finne og gå sin egen vei. Prøver man for alvor å sette seg inn i dette problemet, merker man at de grenser det her dreier seg om ikke bare er betinget av mangel på tid, men rimeligvis stikker langt dypere.

En diskusjon mellom asiatiske kristne om disse problemer ble meget instruktiv for meg. Disse kristne kom fra 14 forskjellige land og sto som ledere i det sosiale og politiske liv. De snakket sammen om demokratiets problem i Asia. Ved en nøktern betraktning av situasjonen lød det stemmer som sa: Kan vi i grunnen bygge opp en moderne demokratisk stat med velgermasser som er analfabeter? Det ble pekt på bestemte partier i de enkelte land, hvis særpreg vesentlig er bestemt av det antall analfabeter de har i sine rekker. De menneskene det her dreier seg om er ganske enkelt ikke oppdratt til — eller har ennå ikke levd seg inn i, den ansvarsglede som er nødvendig for samvirket i et demokrati. Det ble snakket meget om nepotisme og korrupsjon. Slike ting spiller en rolle i mange asiatiske land. Det gikk klart fram at slike foreteelser ikke så mye har sin grunn i den menneskelige lyst til vinning, men i større grad grunner seg i den familie- og gruppesammenheng som de kommer fra. De gamle familiepliktene føles sterkere enn ansvaret for det nye samfunn hvis penger man forvalter. Et særskilt samtale-emne var de grenser demokratiet finner som følge av etniske og språklige gruppesammenhenger innenfor sitt eget folk. Utad ble disse grensene til sist tydelige ved det som skjedde i Indonesia, der de enkelte øyers sær-interesser til en viss grad sto mot hverandre og førte til en krise. Man blir ikke kvitt spørsmålet om det ikke her foreligger noe som ikke alene lar seg forstå under «ennå-ikke» synspunktet.

På kirkemøtet i Siantar sa president Soekarno med all mulig tydelighet ifra om at man ikke kunne nyttiggjøre seg Vestens form for demokrati, og det fordi dette demokrati bygger på majoritet, mens det asiatiske liv grunner seg på fellesskapet. Under dette synspunktet om fellesskap ser man tydelig hvorledes skikk og bruk fra Indonesias landsbyliv dominerer. Beslutninger ble der fattet på en slik måte at ikke den ene part

sjaltet den andre ut, men ved at man snakket så lenge sammen at man kom fram til et felles vedtak. Avgjørelsen faller først i det øyeblikk det er helt på det rene at gruppen som sådan står bak den.

I den omtalte samtalen mellom politikerne kom det imidlertid like klart til uttrykk at de ikke hadde klart for seg noe alternativ til det vestlige demokrati, fordi man følte på at ethvert forsøk på et «dirigert demokrati» med indre nødvendighet ville føre ut på skråplanet. Autoritativ myndighet og nye herredømme-systemer ville likefrem undertrykke det som man mente å ha vunnet, nemlig friheten.

Hva næringslivet angår, utvikler heller ikke det seg i Asia etter de samme linjer som i vår historie, nemlig at det først dannes en middelstand, som så større økonomiske organisasjoner vokser fram av. I virkeligheten hadde Asia allerede i kolonitidens siste stadium — og egentlig først da — sin økonomiske motpol i Vestens konserner og ikke i vesterlandske enkeltforetagender. Utviklingen hopper ugenert fra før-kapitalismens tid over i etter-kapitalismens tid.

Det samme kan man legge merke til hos gruppene. Overgangen fra gruppens organisme til kollektivets organisasjon skjer helt umiddelbart. Hvorfor er det slik? Man kan si det slik at Asia har overtatt fra Vesten leveformer som det ut fra sine nåværende forutsetninger ennå ikke er i stand til å fylle, ja, som det til en viss grad ganske sikkert aldri vil kunne fylle. Dette er ingen verdidom — for vårt levesett er visselig ikke noen norm for verden.

Spørsmålet om å finne sin særegne vei kunne man nå kanskje formulere på denne måten: Det er mye som er bibeholdt av tidligere ordninger, tendenser og gruppesammensetninger. Det er mye nytt som er brutt fram av de elementer som fullstendig har løsrevet seg fra det gamle. Hvor finnes det midt i disse innbyrdes stridende krefter et bindeledd som er innlysende for alle og som kan dannes til en helhet? Det er spørsmål etter en ny samvittighet. Dette spørsmål finner man også hos enkelte mennesker, sterkest i det tynne lag av folk med

utdannelse, hos offentlige tjenestemenn og private næringsdrivende. Man hører det formulert omtrent slik: «Vi som har vesterlandsk utdannelse har i bunn og grunn en dyp følelse av hjemløshet.» Eller: «Det som trykker oss er det faktum at vi samtidig lever under forskjellige normer.»

Spørsmålet etter den egne vei er forsøkt besvart på to måter. Den ene utvei, den som man forsøker på det politiske plan, er statsreligionens. Pakistan er en islamisk stat. I Indonesia er spørsmålet om å bli en islamisk stat på ingen måte avskrevet. På lignende vis forholder det seg med buddhismen i Burma og på Ceylon. Bak disse forsøk står også spørsmålet om samvit-tighetsbinding og om en åndelig grunn for den statlige makt. Statsreligioner kan ha stor betydning. Men av to grunner synes de ikke å bringe noen løsning på dette avgjørende spørsmål. Den første er at det ikke finnes noen asiatisk stat som ikke har minoriteter av andre religioner, og problemet med å tilkjenne dem som ikke tilhører statsreligionen fulle statsborgerrettigheter, er uløselig. Endog fra et land som Pakistan — om hvilket de kristne stadig forsikrer at det er overordentlig liberalt — kommer det nå tidender om at de kristne i mange landsbyer rett og slett ikke er tatt med i valglistene. Dette er ganske visst mot forfatningen, men tendensene er jo tydelige. Den andre grunnen står for meg som viktigere. Jeg har inntrykk av at statsreligionene ifølge sitt vesen mer er faner enn virkelige orienteringspunkter for en bekjempelse av problemene. Og hvor statsreligionene nylig er våknet, er de nødvendigvis tradisjonsbundet. Tror man virkelig at det ut fra buddhismens eller islams iboende krefter kan skapes tilstander som kan tilfredsstillende tørsten etter rettferdighet? Til i dag har islam som statsreligion i det store og hele alltid dannet bakgrunnen for en styrkelse og befestelse av og et forsvar for de feudale ordninger.

Det andre forsøket på å finne et svar har China gjort. China er det eneste området som gir en inntrykk av: Her hersker en ny, fellesskapets ånd. Den ensartethet som en besøkende blir møtt av, er overveldende, og den er ganske sikkert noe

som er vokst fram i China. Det er ikke et maktran ved hjelp av fremmede kanoner, det er virkelig en folkebevegelse. Men til hvilken pris? Dreier det seg ikke om en meget farlig kortslutning?

Kirken i Asia

Mot denne bakgrunn må vi se kirken i Asia. Disse kirker har en uhyre variasjonsbredde i den måten de fremtrer på. Det er ganske unge kirker her, og her fins gamle kirker. Men enkelte karakteristiske trekk finner vi mer eller mindre markert hos dem alle.

De er minoriteter. Hva er vel de tre prosent kristne i Asia? Det er et villedende tall for så vidt som det vekker en forestilling om at det over hele Asia er jevnt fordelt tre prosent kristne, mens disse tre prosent i virkeligheten er samlet i noen store, vidt atskilte grupper. Som minoritet står de i en temmelig bestemt åndelig situasjon. Når man snakker med kristne om politiske forhold, dukker med indre nødvendighet alltid først spørsmålet om kirkens fremtidige eksistensmuligheter fram. Fordi den er så uanselig, tar minoriteten spørsmålet om sin ytre eksistens så alvorlig. I dette ligger det en fare for at disse kirker vender seg innover og ikke lenger ser utover, med den følge at de ikke ser andre livskår for seg enn sameksistensens mulighet. Videre er disse minoritetskirkenes fattige både på midler og folk. Særlig åpenbart blir dette forhold i de kirker som er i den uheldige stilling at de må overta en stor arv etter misjonen. De blir tvunget til å la mange bygninger forfalle, fordi det er økonomisk umulig for dem å holde dem i orden. I tillegg kommer prestemangelen. I en indisk menighet møtte jeg legfolk som hadde overtatt prestens arbeid, fordi det ikke lenger var noen prest der. Presten hadde tidligere betjent kristengruppene i 46 forskjellige landsbyer, og selv til dette arbeidet var det nå ingen mann. En av disse legmennene sa: «Hva kan det vel bli av det når disse kristne ikke har noe annet enn den vesle gudstjenesten og i beste fall ser sin prest en

3%

gang annenhver måned og derfor aldri kan få en sjelesørgerisk samtale med ham?» Mange presteboliger var den legemliggjorte ynkelighet. I en sosial tradisjon hvor den ytre levestandard alltid har vært kjennetegnet på autoritet, er dette spørsmålet mye alvorligere enn vi forestiller oss det.

Vi må også ha det klart for oss at de asiatiske kirker for de flestes vedkommende ikke lenger er førstegenerasjonskirker, selv om de nok omfatter mange førstegenerasjonskristne. De er i en alder hvor spørsmålene om forfatning, form og utvikling med indre nødvendighet spiller en stor rolle. Uten en fast form er det ikke mulig for disse kirkene å eksistere. Men dermed dukker samtidig faren opp for legalisme, formalisme og blott og bar kirkelighet, for ren vanekristendom.

De kirkelige paralleller til den asiatiske almensituasjon

Det som er vesentlig for disse kirkene er følelsen av å ha sin selvstendighet. De asiatiske kristne har nå en lykkelig følelse av at kirken faktisk er deres egen sak. Sterkest fornemmer man det i China. Av dette følger samtidig at kirkene ønsker en begrensning av fremmed misjonsarbeid. Selvsagt føler disse kirkene seg som lemmer av verdenskrisen, som kirker ved siden av andre kirker i full gjensidig anerkjennelse. Av den grunn er også kontakten med andre asiatiske kirker av umåtelig viktighet for dem. Det er nødvendig for dem å ha dette samkvemet med hverandre. Når man er sammen med asiatiske kirkefolk kan man fastslå at det f. eks. er samlet 14 som alle kommer fra forskjellige land. Samtlige har vært i Europa eller Amerika, men ikke en eneste av dem har overhodet — bortsett fra gjennomreise — sett noe annet asiatiskt land enn sitt eget. Derfor var Prapat-møtet, hvor de asiatiske kirkelederne kom sammen, og dannelsen av den Østasiatiske kristelige konferansen en overordentlig betydningsfull hending.

Spørsmålet etter den egne vei hører også naturlig med til dette frembrudd. Her ligger grunnen til de unge kirkers tilbakeholdenhet overfor misjonærene som de elsker og akter.

Man er ganske enkelt redd for å ta feil av sin egen vei. Det må man se som bakgrunn for ømtåligheten og ikke bare feste seg ved forsøket på å ville spille trumf. Men også her har vi en parallell til det som skjer på det verdslige området, den nemlig at den særegne veien støter mot grensen «ennå-ikke». I mange kirker forseres utviklingen. En indisk biskop har uttrykt det omtrent slik: «Vi er blitt selvstendige på den måten at asiater er rykket inn i de avgjørende stillinger i kirken. Men derved er jo ennå ikke det egentlige skjedd.» Er ikke dette en nøyaktig parallell til den problemstilling at Asia har nådd revolusjonens nasjonale mål, men ennå ikke de sosiale? Det har funnet sted et personskifte, men ennå ikke noen egentlig strukturendring. Mange steder er det åpenbart krefter til stede i kirken som ennå ikke har funnet utløsning. Det faktum at kastevesenet i mange indiske kirker har vist større levedyktighet enn i den hinduiske omverden, behøver sikkert ikke alltid og selvfølgelig å bli tatt som tegn på at her er de kristne atter engang de siste. Det kunne jo være at det gamle fremdeles er så sterkt, fordi menigheten på samme måte som omverdenen ennå ikke er i stand til å forme noe nytt, og fordi det ennå ikke fins forbilder de kan bruke til å avløse de gamle ordningene. Spørsmålet er meget komplisert, fordi de kristne som man snakker med om dette, naturligvis uttaler seg helt negativt om kastevesenet — også der hvor det faktisk ennå lever ubrutt videre.

Ved siden av «ikke-ennå»-grensen er det kanskje også på det kirkelige felt en vesensgrense. Når det gjelder kirkene kan man spørre om de ikke til dels har overtatt leveformer som de ifølge sin natur ikke kan fylle. Kanskje er det man finner i de unge kirkene av formalisme, institusjonisme og gruppenes betydning ikke bare begrunnet i deres ungdom, men i selve deres iboende natur. Det kan være at vi har overdratt dem former, som ikke lar seg bruke her. En foreteelse i den sydindiske kirke kan foranledige et slikt spørsmål. Der kjemper man for å få ordinert legmenn, med det resultat at de profesjonelle prestene med indre nødvendighet i stadig større ut-

strekning får bispestillinger, slik som vi også kjenner til det fra kirkehistoriens første tid. Bak denne foreteelse står det store spørsmålet om hvorvidt den praksis vi har dannet ved bare å ordinere prester i hovedstilling bare er ugjennomførilig på det nåværende utviklingstrin, eller om den ganske enkelt ikke svarer til de unge kirkers beskaffenhet?

- Denne vesensgrense ser man tydelig på de steder hvor den beskjedent trer fram, hittil for det meste i ropet etter en egen teologi. Her er faren fremfor alt at det kan skje en konstruksjon. Kravet melder seg imidlertid, og det springer uten tvil fram av det levende, praktiske liv selv. I India forsøkte man leilighetsvis på å klargjøre for meg forskjellen mellom vesterlandsk og indisk kristendom, idet man sa: «Hos dere dreier det seg om hjertets oppriktighet, om troskap, intellektuell nøkternhet og vederheftighet. Hos oss dreier det seg om kjærlighet, godhet, ydmykhet og hengivelse.»

Det særegne i kirken

Men når man ser kirken bare i sammenheng med det som også skjer på andre felter i Asia, ser man heller ikke helheten. Har den ikke også noe som skiller den ut fra det som bryter fram i Asia for øvrig? Vi kan bare antyde hva det er.

Mange steder vokser kirkene endog mer etter endringen i den politiske situasjon enn de gjorde før. Det er en særegen krystalliseringsprosess som fullbyrdes i denne veksten. Den skjer ikke på grunn av den gamle overlevering. Her samler man seg ikke om den gamle arv slik som i de andre religionene. Men heller ikke kommer den i stand — slik det ellers skjer i Asia — ved det fremtidsbilde som menneskene vil danne. Sentrum i denne krystalliseringsprosess er en nærværende, opplevd virkelighet. Når man gir akt på hvordan asiatene blir kristne, har man inntrykk av at de bestemmer seg for det liv som trer dem imøte når de ser de kristnes ferd. Det er altså hverken det gamle, som man på ny flokker seg om, eller et fremtidsbilde, men det er noe nærværende, en virkelighet som

overbeviser samvittigheten, slik at man blir en kristen — skjønt det på mange steder i Asia ennå i dag koster mye å bli en kristen.

Hvis man med et par streker vil forsøke å antyde hva det som påviselig skiller Asias kirker ut fra sine omgivelser består i, er det best å velge China som et slags eksempel. Den kinesiske kirke atskiller seg jo tilsynelatende slett ikke fra sine omgivelser. Man vil ikke høre den minste antydning fra kinesiske kristne innenfor Chinas grenser om noen motsetning til den nåværende kinesiske stat. Og man har det inntrykk at de kanskje selv faktisk er overbevist om at ingen kristen i China sitter i fangenskap for sin kristentros skyld. Kirken er altså tilsynelatende konform med sine omgivelser. Og likevel ser man merkelige tegn. En søndag, som ikke var noen spesiell festdag, var jeg i seks forskjellige kirker i en by. I det minste var 50 % av menighetslemmene til stede. Det meste jeg så var ca. 120 % av medlemstallet. Og dessuten var det samtidig samlet flere søndagsskoleklasser i siderommene til disse kirkene. Slike gudstjenestebesøk er en bekjennelse i dagens China, et vitnesbyrd om at «Mennesket lever ikke av brød alene». Videre: I en totalitær stat blir det gjort krav på mennesket langt utover arbeidstiden. Og likevel går legfolk i en av storbyene i dette China og tar undervisning i et teologisk seminar, ikke for å oppnå noen som helst fordel, heller ikke for å bli ordinert, men bare for å kunne avlegge bedre vitnesbyrd. De deltar i et kurs som varer i 3 år og som har to undervisningstimer 5 kvelder i uken. Det var 70 mennesker i sin beste alder som deltok. De kristne i China viser offentlig at de ikke er ateister. Man kan i dag se noe som man ikke så tidligere, nemlig at kristne, — i spisevogn, i restauranter og leilighetsvis også ved fellesmiddager ved politiske kongresser — ber bordbønn. Alt dette er tegn.

I en liten indisk landsby, som ligger like ved et berømt valfartssted, er det skapt et egenartet sosialt foretagende. Under en svær nødperiode, da mange pilegrimer brøt sammen på landeveien rett og slett på grunn av sult, mente katolske og

evangeliske kristne i denne landsbyen at de måtte ta seg av disse menneskene. De leiet et nedlagt hindutempel, samlet opp dem som var brutt sammen og pleiet dem. 50 % av pleiepasientene døde. Foreldreløse barn ble igjen. Nye elendige mennesker kom til, så elendige og usle som jeg neppe tidligere har sett. Katolikkene trakk seg snart tilbake, etter ordre ovenfra. En av dem klarte ikke å la være å ta fatt igjen, og prisen han måtte betale for det var at han ble ekskommunisert. Slik oppsto en gjerning uten en eneste ansatt arbeider. Jeg besøkte stedet sammen med representanter for vedkommende synode. De var høylig forbauset over at menigheten i syv år hadde drevet et slikt arbeid uten at den overhodet hadde bedt om støtte fra synoden.

Også på det politiske område fins det slike vitnesbyrd om at kirken er annerledes. Det er det evangeliske kristelige partiet i Indonesia. Møter man lederen, pleier hun å si: «Vi ville egentlig ikke ha noe kristelig parti. Men vi må ha det, for våre folk ville ellers ikke ha noe valg. De ville ellers ha måttet velge mellom kommunismen og et av de muhammedanske partiene som går inn for å innføre islam som statsreligion i Indonesia.» Det kristelige partiet fikk ved siste valg flere stemmer enn det i det hele tatt var kristne velgere til. Partiet må altså eie en usedvanlig tillit. Det særegne ved kirken uttrykte en indisk kristen slik: «Vi har ennå ikke riktig erkjent at det her hos oss egentlig bare er kirken som er virkelig nasjonal, fordi den til forskjell fra alle politiske partier ikke grunner seg på noen som helst gruppeinteresse, men eier sin enhet i noe annet.»

Her kan man også nevne den forbausende styrke i misjonsbestrebelsene. Hvor kommer egentlig den fra? Jeg hører en anglikansk biskop fortelle. Han ble en kristen mot sin families vilje og ble forstøtt av den. Så fikk han teologisk utdanning, og denne utdannelsen hadde skapt tvil hos ham. Så tok han fatt i sitt embete. En dag etter prekenen spurte en kvinne ham om han egentlig trodde på det han forkynte. Han fortalte at han lettet sitt hjerte for denne kvinnen, og hun hadde gitt ham dette rådet: «Treng bare inn i Skriften, men ikke uten å be

om Den hellige Ånd.» Etter denne omveltningen i hans liv var det ikke gått en eneste uke uten at en eller annen hadde valgt å følge Kristus. Denne mannen hadde begynt å drive misjon i Pakistan blant en stamme som på grunn av de nye landegrensene var blitt avskåret fra sin hovedgruppe og derfor befant seg i et tomrom. Det var et livsfarlig foretagende, men etter ni måneder var det allerede noen hundre som hadde fulgt evangeliets kall. Etter et års arbeid kalte han sammen 18 misjonærer av forskjellige denominasjoner og 18 pakistanere fra forskjellige misjoner og oppfordret dem til i 6 uker å leve sammen midt i dette hedenske området. Og så fortalte han: «Da var det naturligvis intet under at det ved slutten av disse 6 ukene meldte seg 42 landsbyer til dåpsundervisning.»

Personlig har jeg i Østen opplevd denne misjonsgløden sterkt på Java, hvor julehøytiden er foranledningen til at tusener og atter tusener kommer under evangeliets hørelse, fordi de kristne nettopp da innbyr til fest i sine hjem. De kjenner ikke til noen julefeiring for seg selv. De innbyr til et festmåltid og avlegger et vitnesbyrd. I en landsby innbød to familier 150 mennesker til å feire julen hos seg. I en naboby inviterte den eneste kristne legen samtlige ikke-kristne leger. Det kom tyve sammen med sine koner. En meget høy indonesisk offiser, til hvis plikter det bl. a. hørte å ta imot de russiske militærattasjeer, sa ved et slikt høve litt om hvorfor det ble bedt bordbønn i hans hus, og han føyde også en liten evangelisk tale til om hva julens virkelighet betydde for ham og hans familie.

Når man snakker med folk som er blitt løst fra sin fortid gjennom denne bevegelsen og spør dem hvordan det gikk for seg, får man mange svar. Men for det meste er svaret: «De kristne eier et annet liv.» De mener det ikke moralsk. De vet godt om det som også i kristne familier kan være i uorden, og forestiller seg aldri at det «andre liv» skulle bestå i at de kristne akkurat var så mye bedre mennesker. Men det er ganske enkelt den andre virkeligheten som har møtt dem, ikke «noe annet», men *den* andre, som har beseiret deres samvittighet.

Finner nå disse kirkene sin egen vei? Ikke i den forstand at de på en eller annen måte har planer for det nye Asia, men mer i den forstand at den levende Herre fører dem skritt for skritt ved deres levende samvittighet på en vei, som nå faktisk er deres egen vei, fordi det er deres egen lydighet som går den.

Hva kan vi gjøre?

Våre muligheter for å tjene disse kirker er begrenset. I det ytre merker vi dette allerede ved at innreisetilattelse for misjonærer i mange asiatiske land enten er umulig å oppnå — slik som i China — eller allerede er blitt innskrenket og stadig blir mer og mer begrenset. Men våre muligheter er også begrenset innenfra. Det det dreier seg om for Asias kristenhet er spørsmålet om den egne vei. Det vil si, det dreier seg ikke om vår vei, heller ikke om vårt misjonsarbeides vei. Derved er vi forpliktet til å overveie meget omhyggelig om ikke det vi gjør i direkte fortsettelse av det vi alltid har gjort, representerer en fare for kristenhetens egen vei i Asia. Selvsagt er de enkelte situasjoner svært ulike. Men vi skal alltid ha for øye at selv om det ennå fins anledninger hvor vi kan hjelpe, så er det også andre hvor vi med vår hjelp og vår kjærlighet vil kunne sperre den egne vei.

Men det fins også nye muligheter. De samme asiatiske kirker som til dels nøler med å kalle misjonærer, ønsker vår hjelp og våre krefter på annen måte. Fra ulike kretser i Asia — riktignok fortrinsvis fra slike land hvor ingen kontinental misjon har arbeidet — kommer f. eks. denne bønningen til oss: «Også vi har bruk for tilskudd fra den åndelige arv som finnes i reformasjonens hjemland. Vi merker at vi mangler noe når vi bare har en ensidig berøring med Vesten.» Så spør de etter litteratur fra vårt språkområde, om vi ikke kan gi dem den på engelsk. Eller de ber om ikke vi kan hjelpe til med folk og penger ved større konferanser — holde forelesninger om den teologiske utdanning eller om kristen innsats i medisins tjeneste — til besinnelse og til søken etter

veien. Vi tar altfor lite hensyn til slike anmodninger, fordi vi er så fullt opptatt med å gjøre det samme vi alltid har gjort i misjonen, i den utstrekning vi ennå har anledning til å utrette det. Men det er et spørsmål om dette er riktig, om det ikke nettopp er her de egentlig nye mulighetene ligger, de som skulle drive oss til enda større anstrengelser.

Det er enda mye mer som kunne nevnes, så som den indirekte hjelp vi ville yte kirken om vi til slutt kunne finne den rette veien for de asiatiske studenter og «Praktikanten» som vi har her i Tyskland. Eller den indirekte hjelp vi kunne gi ved at folk fra våre kirker som reiser ut til Asia i vanlig arbeid, virkelig kom ut som kristne og var villige til å leve med i og ha samfunn i de unge kirkene. Jeg vil bare nevne en ting til. Da jeg i Peking ble bedt om å holde et foredrag om kirkens stilling i Vest-Tyskland, svarte jeg at det ville jeg gjerne gjøre, men bare på den betingelse at de satte opp et emne. Dagen etter ga de meg følgende emne: «På hvilken måte har kirken i Vest-Tyskland siden 1945 gitt vitnesbyrd om Jesu Kristi herredømme over verden?» Med dette ble det åpenbart hva det dypeste krav er, som de unge kirker har overfor oss. De vil gjerne se hen til oss, se hvorledes vi bevarer vår kristelige eksistens. Det kan hjelpe dem. Så lenge vi bare betrakter dem som en oppgave — og ser bort fra hva den kan bety for oss selv — vil vi ikke være i stand til å løse den oppgaven vi har overfor dem. Tvert imot, her ligger den største tjenesten vi kan yte dem. Er vi rede til det, da vil også Gud vise oss den veien som Han kan få brukt oss på, også i direkte tjeneste der ute. Måtte Han finne oss!